

WARSZAWA JAKO OGNISKO ENDEMICZNEJ MALARII W POLSCE

Zagadnienie epidemii zimnicy w Polsce dotychczas nie posiada należytego oświetlenia pomimo, że w ostatnim stuleciu zimnica nawiedzała kilkakrotnie nasze ziemie. Jak wynika z piśmiennictwa krajowego, w Polsce istnieje kilka ośrodków endemicznej zimnicy, które w sprzyjających dla pasożyta warunkach stają się centrami masowych zachorowań na zimnicę. Do takich ośrodków należą: Warszawa, Kraków, Kozienice (woj. kieleckie) i inne. W literaturze zagranicznej problem zimnicy jest na ogół dobrze opracowany w wyniku czego ogłoszono wiele prac naukowych (Pawłowski, Beklemiszew, Martini, Weyer, Swellengrebell i inni). Ostatnio Jakuszeva (1956) szczegółowo omówiła rozmieszczenie zimnicy w wielu krajach świata. Z krajów europejskich wymienia ona Bułgarię, Rumunię, Włochy i inne, natomiast nie wspomina o Polsce, co prawdopodobnie wiąże się ściśle z brakiem opublikowanych danych.

Zimnicą w Polsce zajmował się po pierwszej wojnie światowej Anigstein (1925), Korzon (1921), Wasilewski (1925) i inni. Do tego okresu spotykamy luźne doniesienia w prasie lekarskiej. Bogaty materiał dotyczący przebiegu epidemii zimnicy w Polsce i akcji jej zwalczania w okresie drugiej wojny światowej w latach 1940—1948 zebrany przez Janickiego w P.Z.H. nie został jeszcze opublikowany. Od 1940 roku notuje się na terenie Warszawy stały wzrost zachorowań na zimnicę (1940 r. — 27 przyp., 1941 r. — 304 przyp., 1942 r. — 759 przyp., 1946 r. — 1716 przyp., 1947 r. — 3571 przyp.). Wzrost ten osiąga szczyt w roku 1948 (3606 przyp.). Następne lata przynoszą stopniowy spadek zachorowań na zimnicę. Na podstawie materiału statystycznego wynika, że nasilenia zimnicy przypadały w tych latach na miesiące maj i czerwiec, a w poszczególnych latach (długotrwałym ciepłym lecie) notowało się powtórny wzrost zachorowań w końcu sierpnia i wrześniu. Fakt ten przemawiałby za występowaniem na naszych terenach dwóch odmian pasożyta zimnicy: *Plasmodium vivax hibernans* wymagającego długiego okresu inkubacji i *Plasmodium vivax vivax* o krótkotrwałej inkubacji. Typowym pasożytem dla naszych terenów jako klimatu umiarkowanego jest prawdopodobnie *Plasmodium vivax hibernans*, natomiast na podstawie krzywej zachorowań i danych literatury (Nikołajew, 1949) wynika, że drugi wierzchołek krzywej zachorowań jesiennych odpowiadałby okresowo pojawiającemu się u nas typowi *Plasmodium vivax vivax*. Na tle badań ogólnych stwierdza się, że Warszawa jest jednym ze stałych ognisk endemicznej zimnicy. Od wielu dziesiątek lat notuje się na terenie Warszawy przypadki

zachorowań na zimnicę o powtarzającym się okresowo nasileniu. Z danych statystycznych szpitali warszawskich wynika, że już w latach 1848—1879 notuje się na tym terenie stały wzrost zachorowań przechodzący w okresowe epidemie (1117 przypadków, co stanowiło 3,6% ogólnej liczby chorych w szpitalach). Doniesienie z lat 1919—22 oraz 1940—1948 roku potwierdzają te spostrzeżenia.

ВАРШАВА КАК ОЧАГ ЭНДЕМИЧЕСКОЙ МАЛЯРИИ В ПОЛЬШЕ

Резюме

Базируясь на анализе собранного в течение десяти лет материала, установлено, что Варшава является давнишним очагом эндемической малярии. Периодическое появление двух вершин кривой заболеваний свидетельствует о двух типах малярийных паразитов: *Plasmodium vivax hibernaus* и *Plasmodium vivax vivax*.

WARSAW AS A FOCUS OF ENDEMIC MALARIA IN POLAND

Summary

It follows from the analysis of the material collected during ten years that Warsaw ranks among old foci of endemic malaria. The periodic appearance of two peaks of the curve of incidence suggests the occurrence of two types of malarial parasites: *Plasmodium vivax hibernans* and *Plasmodium vivax vivax*.